

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Ю. А. Петрусевич

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г Шевченка

У статті досліджуються поняття монологу-роздуму і монологу-переконання, розглядаються функції контролю та взаємоконтролю мовленнєвих навичок і вмінь студентів, обґрунтовується вибір критеріїв оцінювання англійського монологічного мовлення майбутніх учителів.

Ключові слова: монолог-роздум, монолог-переконання, контроль, взаємоконтроль, функції контролю, критерії оцінювання монологічного мовлення.

Ю. А. Петрусевич. Контроль и оценивание монологической речи будущих учителей. В статье исследуются понятия монолога-рассуждения и монолога-убеждения, рассматриваются функции контроля и взаимоконтроля речевых навыков и умений студентов, обосновывается выбор критериев оценивания монологической речи будущих учителей.

Ключевые слова: монолог-рассуждение, монолог-убеждение, контроль, взаимоконтроль, функции контроля, критерии оценивания монологической речи.

Y. A. Petrusевич. The English Argumentative Monologue Assessment Criteria for Future Teachers. The article deals with the notions of argumentative monologue and persuasive monologue, the functions of control and reciprocal control are presented, the choice of argumentative monologue assessment criteria is determined.

Key words: argumentative monologue, persuasive monologue, control, reciprocal control, the functions of control, monologue assessment criteria.

Як відомо, основним засобом комунікації є усне мовлення, тому контроль і оцінювання навичок та вмінь усного мовлення є найважливішим елементом системи контролю рівня загального володіння студентами іноземною мовою. Проблема оцінювання і контролю говоріння не нова. На сьогоднішній день провідними дослідниками і науковцями були визначені загальні критерії, яким має відповідати монологічна єдність під час здійснення навчання іноземним мовам (Скалкін В. Л., Пассов Ю. І., Шатілов С. Ф., Гальскова Н. Д., Гез Н. І., Топтигіна Н. М., Brown G., Yule G., Thornbury S., Verderber R. F., Verderber K. S., Sellnow D. D.). Особливе значення має підвищення ефективності контролю шляхом застосування тестів і тестових завдань у навчанні іншомовного спілкування (Фоменко Т. М., Квасова О. Г., Петрашук О. П., Українська О. О., Єфремова Н. Ф., Парнюгин О. С.). Зростає увага науковців до навчального тестування як форми роботи з новим навчальним матеріалом (Беляєва С. В., Полякова Н. М., Косарева Т. Б.). Водночас недостатньою є кількість робіт, присвячених докладному розгляду особливостей окремих видів монологу, зокрема монологу-роздуму і монологу-переконання. Так, Т. О. Петрова аналізувала фонетичні та граматичні особливості монологу-переконання англійською мовою, О. М. Шерстюк займалася проблемою навчання монологу-роздуму, Н. В. Склярєнко досліджувала проблему навчання монологу-міркування у німецькій мові. Однак серед науковців не існує одностайної думки щодо шкали оцінювання монологічного мовлення (ММ), а саме щодо того, скільки балів в умовах кредитно-модульної системи необхідно нараховувати згідно з кожним критерієм оцінювання англійського ММ. З усіх видів мовленнєвої діяльності оцінювати ММ найскладніше через його відкритий характер, відсутність ключів і письмового продукту. В оцінюванні монологу-роздуму чи монологу-переконання додатковою складністю є той факт, що ці види ММ є контекстними

елементами бесіди, дискусії або диспуту. Оскільки викладачу необхідно одночасно і стежити за перебігом дискусії, і оцінювати ММ студентів, критерії та шкала оцінювання монологу-роздуму і монологу-переконання мають бути чітко сформульовані і обґрунтовані. Таким чином, **актуальність** цієї статті зумовлена недостатньою кількістю спеціальних досліджень, в яких описуються критерії та шкала оцінювання монологу-переконання і монологу-роздуму. Розробка спеціальних у межах нашого дослідження критеріїв оцінювання ММ і є **метою** статті.

Як зазначається у Програмі [9, с. 49], студенти по закінченню другого року навчання повинні вміти використовувати комунікативні стратегії для спілкування, обґрунтовувати і доводити власну думку іншим, окреслювати проблеми, наводити причини їх виникнення і передбачати наслідки, зважувати на недоліки та переваги того чи іншого явища, пропонувати шляхи вирішення складної ситуації, посилаючись на різні джерела в аргументуванні, вміти співпрацювати в групі, подаючи або заперечуючи ідеї, вживати заповнювачі пауз, а також володіти різними функціональними типами монологу, зокрема монологом-роздумом (монологом-міркуванням) і монологом-переконанням.

Монолог-роздум відрізняється від інших форм ММ тим, що спирається на умовиводи як процес мислення. В ході процесу мислення відбувається доведення вихідної тези чи судження і робиться висновок. Об'єктом роздуму є певна проблема, яка вирішується у процесі розмірковування. Метою монологу-роздуму та монологу-переконання є створення у слухачів нового поняття або часткова зміна (модифікація) усталеного поняття, переконання слухачів, формування в них конкретних мотивів, поглядів, спонукання до певних дій. Якщо результат роздумів уже відомий, то мовець знаходить йому обґрунтування [8, с. 48].

Здатність реалізовувати монолог-міркування або монолог-переконання відбувається завдяки формуванню у студентів таких умінь: організовувати композиційно-змістову структуру повідомлення; розкривати змістові компоненти (тему, провідну ідею, основну думку); адекватно співвідносити змістові компоненти зі структурними (вступ, теза або антитеза, аргументація переконання, висновок); формулювати тезу, яку студент доводить або спростовує; пропонувати аргументи “за” чи “проти”; підкріплювати аргументи прикладами; робити логічні висновки з отриманої інформації та чітко і логічно викладати їх співрозмовнику, співвідносити їх з тезою; пом'якшувати категоричність висловлювання за допомогою відповідних мовленнєвих засобів [4, с. 82]; уміння швидко орієнтуватися в умовах спілкування [12, с. 55].

Для об'єктивної та ефективної перевірки ступеня сформованості зазначених умінь, на нашу думку, доцільно визначити ряд критеріїв оцінювання ММ, яке відбувається під час контролю рівня володіння студентами монологом-роздумом або монологом-переконанням.

Кожен дослідник, займаючись контролем ММ, пропонував власний підхід до оцінювання навичок і вмінь ММ.

Так, О. С. Парнюгин, приділяючи увагу проблемі контролю у навчанні усного іншомовного спілкування студентів молодших курсів мовних спеціальностей ВНЗ, слідом за Г. І. Богіним, наводить критерії, за якими оцінюється усномовленнева діяльність студента: правильність (граматична, лексична, фонетична); швидкість – відсутність тривалих пауз під час передачі інформації; насиченість – широке використання усіх мовних засобів; адекватний вибір мовних одиниць відповідно до комунікативного наміру мовця; адекватна комплектація – відсутність “соціальної неадекватності” мовленнєвого вчинку. Автор відмічає, що ключовими є правильність та швидкість висловлювання; лише шляхом удосконалення цих критеріїв досягається успішність ММ [6, с. 12].

На думку О. О. Української, яка присвятила увагу тестуванню рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх учителів у говорінні, об'єктами контролю є: мовленнєві уміння говоріння, конкретизовані відповідно до типових ситуацій використання ІМ;

аргументація як комплекс мовних засобів, які використовуються для впливу на поведінку іншої людини з метою досягнення своїх цілей; відповідність висловлювання комунікативній ситуації [11, с. 82].

Т. О. Ладиженська вважала основними критеріями, на які слід спиратися викладачу, оцінюючи ММ студентів, достовірність і граматичну правильність, послідовність думок у висловлюванні, здатність наводити аргументи з різних джерел [5, с. 231].

Британські дослідники Gillian Brown та George Yule, займаючись проблемою навчання говоріння, також описали критерії оцінювання ММ. Такими є: відповідність обраному виду монологу, граматична правильність, відповідність лексично-стилістичного забарвлення монологу комунікативній ситуації, достатній темп мовлення, правильність вимови, інформативність [13, с. 104]. Отже, ми бачимо, що зарубіжні і вітчизняні дослідники погоджуються з необхідністю оцінювання граматичних, лексичних, фонетичних навичок монологічного висловлювання, його відповідності комунікативній ситуації, темпу висловлювання та інформативності ММ.

У своїй праці “How to Teach Speaking” Scott Thornbury наводить два способи оцінювання студентів: на основі загального враження від монологу ставиться або одна оцінка (так зване холистичне оцінювання), або окрема оцінка за кожен критерій мовлення (аналітичне оцінювання). Спосіб холистичного оцінювання є швидшим, використовується у поточному тестуванні. Проведення аналітичного оцінювання займає більше часу, але змушує студентів звертати увагу на кожен аспект мовлення. Однак потрібно мати на увазі, що звертаючи увагу на недоліки кожного аспекту, викладач не зважає на загальну картину виступу. Thornbury називає такий ефект “a wood-and-trees situation”. Тому для проведення аналітичного способу оцінювання ММ студентів дослідник вважає доцільним обрання чотирьох або п'яти найголовніших критеріїв, згідно з якими відбуватиметься оцінювання говоріння студентів. Як приклад, Scott Thornbury наводить такі дескриптори, описані у кембріджському CELS Test of Speaking: граматична і лексична правильність; зв'язність висловлювання; фонетична та інтонаційна правильність вимови; “інтерактивність” комунікації, тобто взаємодія з іншими учасниками спілкування, співпраця.

Крім того, Scott Thornbury згадує CEF (Common European Framework) дескриптори для усномовленневої комунікації: вміння висловлюватись по черзі; вміння вживати комунікативні стратегії; спонтанність; здатність запитувати, якщо щось не зрозуміло; уміння обмінюватись інформацією; вживання стратегій “ввічливого спілкування” [15, с. 130].

В інших британських стандартизованих тестах наводяться схожі критерії оцінювання мовленнєвих навичок і вмінь говоріння.

Так, при складанні TOEIC Speaking Test (the Test of English for International Communication), який націлений на перевірку здатності особи спілкуватися англійською мовою на побутові теми, ММ студента перевіряється за критеріями фонетичної, граматичної, лексичної та інтонаційної правильності, зв'язності висловлювання, повноти викладу, відповідності монологу ситуації спілкування.

Cambridge IELTS (International English Language Testing System) рівня B2 пропонує оцінювати говоріння студентів за достатнім темпом мовлення, відповідністю висловлювання ситуації, вільним володінням лексичними та граматичними засобами, правильністю вимови.

Відповідно до дескрипторів в усному мовленні Cambridge FCE Tests (First Certificate in English), окремі виступи студентів оцінюються згідно з чотирма аналітичними критеріями: граматики та лексики, здатність вести монолог, вимова, а також уміння співпрацювати з іншими. Таким чином, можна простежити, що у дескрипторах більшості британських тестів описуються схожі критерії. Відмінність полягає у ранжуванні їх за ступенем важливості відповідно до специфіки кожного з тестів.

Згідно з проаналізованою літературою з питання оцінювання мовлення студентів, ми пропонуємо правильність монологічного висловлювання студента розглядати через призму критеріїв оцінювання ММ:

- 1) відповідність висловлювання ситуації спілкування і його цілеспрямованість;
- 2) зв'язність і логічність висловлювання;
- 3) правильність монологічного висловлювання;
- 4) відповідність висловлювання обраному виду монологу;
- 5) обсяг монологічного висловлювання.

Розглянемо зазначені критерії докладніше. Наявність певної ситуації для монологічного висловлювання визначає його (ММ) мету, адресата і адресанта мовлення, причину, з якої відбувається мовленнєва взаємодія. Відповідно до цього студент обирає мовні засоби ситуації спілкування, визначає обсяг монологу, стиль поведінки згідно з роллю спілкування тощо. Готуючись висловити думку з приводу прочитаного або почутого, студент має повідомити причину висловлювання і те, з якою метою він говоритиме. Наприклад, “*N*, я розумію і поважаю твою думку, але хочу не погодитись, оскільки...”. Таким чином зберігається логічність та плавність обговорення, студенти не відволікаючись слухають думку іншого. Оскільки від усвідомлення мети висловлювання студентом залежить успішність ММ, критерій відповідності висловлювання ситуації спілкування і його цілеспрямованість є важливим і посідає перше місце.

Говорячи про *зв'язність та логічність* висловлювання, можна зазначити, що відмінний результат за цим критерієм досягається наявністю композиційних складових монологу (вступ, основна частина, висновок), їх послідовним викладом. Відповідність таким вимогам забезпечує студенту найвищий бал згідно з цим критерієм. Окрім трьох згаданих складових кожного монологічного висловлювання, в рамках навчання монологу-міркування або монологу-переконання додається ще один компонент: теза або антитеза, які треба довести чи спростувати. Замість загальної інформації, що слугує способом залучення уваги читача, уведення в тему оповіді, буде звучати предмет або теза, з приводу якої мовець висловлюється. Тож залежно від мовленнєвої інтенції студент обирає одну з двох схем виступу: вступ – теза / антитеза – основна частина (доведення) – висновок або теза / антитеза – основна частина (доведення) – висновок [16, с. 263].

Наступний критерій оцінювання ММ, який ми вважаємо обов'язковим, – *мовна правильність* висловлювання, яка являє собою стилістично залежну граматичну коректність побудови речень, уживання відповідних стилю та ситуації спілкування лексичних одиниць, правильне вживання інтонаційних моделей, що набуває особливого значення під час монологу-переконання.

Крім специфічних інтонаційних моделей для монологу-переконання і монологу-міркування характерний причинно-наслідковий зв'язок між реченнями, який одночасно може бути і асоціативним, і логіко-семантичним, а структура монологу ускладнюється різними включеннями: сильними переживаннями, великою кількістю асоціацій, репліками; зображеннями зовнішніх вражень, що вносять напруженість у психічний стан героя художнього оповідання, виявляючи емоційну забарвленість роздуму [10, с. 8]. *Зв'язність висловлювання* виражається у композиційно-змістовій єдності повідомлення як продукту говоріння, що досягається шляхом уживання засобів міжфразового зв'язку.

Говорячи про *обсяг монологічного висловлювання*, нарахування балів за цим критерієм ми пропонуємо здійснювати згідно з кількісно-сисловою класифікацією В. Л. Скалкіна. Для навчання студентів ММ характерними є такі різновиди монологу, як фрагментарне висловлювання (4–6 повних речень), виступ (13–20 повних речень), доповідь (більше 20 повних розгорнутих речень). При оцінюванні обсягу монологічного висловлювання викладачу слід керуватися процентним співвідношенням обсягу сказаного студентом до норми, яка задається комунікативною ситуацією.

Для ефективного та об'єктивного оцінювання ММ студентів необхідно визначити кількість балів по кожному з критеріїв оцінювання. Для цього нами були переглянуті численні роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників, проаналізовані критерії та шкали оцінювання, зазначені в Рекомендаціях Ради Європи [3, с. 41] та у Програмі [9, с. 233], також ми порівняли бали для оцінювання ММ у стандартизованих тестах. Проаналізувавши джерела, ми дійшли висновку, що одностайної думки щодо кількості балів не існує. Щодо стандартизованих тестів, то за TOEIC Speaking Test, максимальна кількість балів згідно з усіма критеріями – 200. Результати IELTS оцінюються за 9-бальною шкалою, яка охоплює усі можливі рівні володіння англійською мовою. За тестами на здобуття FCE на оцінювання мовлення виділяється 40 балів з 200.

Ми пропонуємо використовувати традиційний підхід до оцінювання в межах 5 балів: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, “погано”. Вибір такої кількості балів пояснюється, по-перше, тим, що ми надаємо перевагу аналітичному оцінюванню, а не холистичному. Кожен із зазначених критеріїв, згідно з якими визначається успішність ММ майбутнього вчителя, оцінюється окремо, після чого вираховується середній бал за монологічне висловлювання. Використання традиційної п'ятирівневої шкали оцінювання значно полегшує роботу викладача, який здійснює аналітичне оцінювання самостійно, що передбачає загострення уваги на кожному з критеріїв мовлення одночасно, а також утримування у пам'яті помилок і недоліків виступу студента. Прийнятна система оцінювання дає змогу не відволікатись на підрахунок балів, виставляти бали “автоматично”. По-друге, традиційна система оцінювання є звичною для студентів і створює умови для самооцінювання та взаємооцінювання.

Пропонуємо розглянути таблицю 1, де докладно описується кількість балів за відповідний рівень знань і навичок ММ згідно з критеріями оцінювання ММ.

Таблиця 1

Дескриптори оцінювання монологу-роздуму або монологу-переконання

Кількість	відповідність висловлювання ситуації спілкування і його цілеспрямованість	зв'язність і логічність висловлювання	правильність монологічного висловлювання	відповідність висловлювання обраному виду монологу	обсяг монологічного висловлювання
5	1. ММ відповідає комунікативній ситуації і повністю розкриває її; 2. мовець усвідомлює мету висловлювання; і досягає її; 3. стилістичні, мовні та мовленнєві засоби відповідають ситуації спілкування	1. наявність структурних складових монологу-роздуму (переконання) і їх послідовний виклад; 2. логічний перехід від однієї структурної складової до іншої; 3. достатня аргументованість думок; 4. підкріплення аргументів прикладами з життя, історії, культури тощо	1. відсутність граматичних помилок; 2. стилістично коректне вживання лексичних одиниць, наявність синонімів; 3. відсутність фонетичних і фонематичних помилок	1. наявність клішованих висловів для поєднання смислових частин монологу; 2. доречність уживання засобів міжфразового зв'язку в контексті висловлювання 3. граматична правильність уживання кліше в реченнях	висловлено 100% необхідного обсягу

Продовження табл. 1

4	1.ММ відповідає комунікативній ситуації і розкриває її; 2.мовець усвідомлює мету висловлювання; і досягає її; 3.стилістичні, мовні та мовленнєві засоби не відповідають ситуації спілкування	1.наявність структурних складових монологу-роздуму (переконання) і їх послідовний виклад; 2. логічний перехід від однієї структурної складової до іншої; 3. достатня аргументованість думок; 4.відсутність прикладів для підкріплення аргументів	1.наявність незначних “механічних” помилок, які не впливають на розуміння висловлювання; 2.стилістично коректне уживання лексичних одиниць; 3.наявність фонетичних помилок, які не впливають на розуміння висловлювання	1.наявність клішованих висловів для поєднання смислових частин монологу; 2.доречність уживання засобів міжфразового зв’язку в контексті висловлювання 3.граматичні помилки у вживанні кліше в реченнях	висловлено 80 % необхідного обсягу
3	1.ММ відповідає комунікативній ситуації, але не повністю розкриває її; 2.мовець усвідомлює мету висловлювання; але не досягає її; 3.стилістичні, мовні та мовленнєві засоби відповідають ситуації спілкування;	1.наявність структурних складових монологу-роздуму (переконання); 2.відсутність логічних переходів між структурними складовими; 3.задовільна аргументованість думок; 4.відсутність прикладів для підкріплення аргументів	1.помилки у вживанні граматичного матеріалу, що вивчається; 2.повторюваність і нерізноманітність лексичних одиниць; 3.фонетичні та незначні фонематичні помилки	1.відсутність клішованих висловів для поєднання смислових частин монологу; 2.нерізноманітність засобів міжфразового зв’язку в контексті висловлювання 3.помилки у граматичному вживанні кліше у реченнях	висловлено 60% необхідного обсягу
2	1.ММ відповідає комунікативній ситуації, але не повністю розкриває її; 2.мета висловлювання відсутня; 3.стилістичні, мовні та мовленнєві засоби не відповідають ситуації спілкування	1.порушення висловлювання; 2.недостатня аргументованість думок; 3.відсутність прикладів для підкріплення аргументів	1.граматичні помилки у вживанні вже знайомого студентам матеріалу; 2.стилістично некоректне уживання лексичних одиниць, їх повторюваність; 3.фонематичні помилки, що призводять до викривленого розуміння змісту	1.відсутність клішованих висловів для поєднання смислових частин монологу; 2. недоречність уживання засобів міжфразового зв’язку в контексті висловлювання 3.помилки у граматичному вживанні кліше у реченнях; одноманітність або повторюваність конструкцій	висловлено 40% необхідного обсягу

Продовження табл. 1

1	ММ не відповідає комунікативній ситуації; мета висловлювання відсутня	логіка та зв'язність висловлювання відсутні	1. кількість висловлених граматичних конструкцій, у яких є помилки, значно переважає кількість правильних граматичних конструкцій; 2. незнання необхідних для вираження думки англійських лексичних одиниць; 3. наявність фонетичних і фонематичних помилок	відсутність клішованих висловів	висловлено 20% необхідного обсягу
---	---	---	---	---------------------------------	-----------------------------------

Слід також зазначити, що обрані викладачем прийоми та форми контролю мають виконувати не тільки контролюючу, а й навчальну функцію, бути цікавими для студентів, відповідати їхнім віковим і професійним особливостям, не вимагати значних зусиль для перевірки та обробки результатів, перевіряти лише одну форму спілкування [1, с. 222]. До інших функцій контролю додаються діагностуюча, управлінська, мотивуюча, оціночна, виховна та розвиваюча функції [12, с. 11].

Слідом за Ю. І. Пассовим, який вважає, що тих, хто навчається, потрібно починати “переводити в режим” самоконтролю і взаємоконтролю вже в школі [7, с. 318], в межах навчання ММ ми пропонуємо здійснювати аналітичні взаємоконтроль і взаємооцінювання. Рекомендована Г. Драйденом та Дж. Вос система оцінювання ХХІ століття передбачає здійснення самооцінювання студентів у 50% випадків, взаємооцінювання – у 30% випадків, і лише 20% залишати для оцінювання, що здійснюється викладачем [2, с. 458]. Такий підхід, по-перше, відповідає принципу професійного навчання. По-друге, заощаджується час викладача, відведений для перевірки вмінь і навичок ММ. По-третє, одночасно всі студенти групи перебувають під контролем, навіть якщо вчитель фізично не має можливості прослухати кожного студента (наприклад, при роботі в малих групах). До того ж, зникає психологічна напруженість контролю і оцінювання, якщо роль контролера виконує товариш. І, нарешті, фіксований взаємоконтроль показує об'єктивну картину успішності студента у ММ для справедливого оцінювання.

Для реалізації взаємооцінювання як професійного компонента навчання майбутніх учителів ми пропонуємо на початку заняття роздавати кожному студенту спеціальну таблицю, куди він заноситиме результати оцінювання однокласників [15, с. 130; 13, с. 104; 7, с. 328]. Кожен дослідник називає таку таблицю по-своєму. Так, Brown Gillian називає її “An Assessment Profile”, Ю. І. Пассов – “Карта диференційного контролю”. Ми пропонуємо називати таблицю “Карта успішності студента в оволодінні ММ”. Наприкінці кожного заняття викладачу доцільно збирати результати роботи студентів, обробляти їх, фіксувати слабкі сторони студентів, оцінювати тих, хто навчається. Ми пропонуємо оформляти карти успішності студентів таким чином (див. Табл. 2):

Таблиця 2

Карта успішності студента в оволодінні монологічним мовленням

№	ПІБ студента	Відповідність ситуації, цілеспрямованість	Зв'язність, логічність викладу	Мовна правильність	Відповідність обраному типу монологу	Обсяг
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

Таким чином, можна дійти висновку, що об'єктивне оцінювання ММ студентів становить певну складність для викладачів. Це пояснюється рядом факторів: по-перше, не існує уніфікованого підходу до оцінювання ММ студентів, кожен дослідник висуває і обґрунтовує власні критерії. По-друге, не розроблено шкалу дескрипторів для оцінювання монологічних висловлювань. По-третє, важливу роль в оцінюванні ММ відіграє так званий людський фактор, оскільки перевірку і оцінювання здійснює одна особа відповідно до своєї компетенції. Оскільки з усіх видів монологічних єдностей чільне місце у Програмі займає оволодіння монологом-роздумом і монологом-переконанням, ми звернули особливу увагу на дослідження критеріїв оцінювання монологів саме цих функціональних типів. Взявши до уваги зазначене вище, ми вважаємо за необхідне здійснювати оцінювання монологу-роздуму або монологу-переконання студентів за аналітичною шкалою, тобто нараховувати окремий бал за кожним із критеріїв, а потім вираховувати середній результат. Серед критеріїв оцінювання ми обрали і науково обґрунтували доцільність таких: відповідність висловлювання ситуації спілкування і його цілеспрямованість, зв'язність і логічність висловлювання, правильність монологу, відповідність висловлювання обраному виду монологу та обсяг монологічного висловлювання. На нашу думку, навички висловлюватись щодо запропонованої комунікативної ситуації, з'єднувати мовленнєві зразки, уміти правильно оформити ММ граматичними, лексичними, фонетичними засобами англійської мови, уміти переконати співбесідника, спонукати його до дій, уміти довести "за" і "проти" є найхарактернішими показниками сформованості вміння укладати зв'язне висловлювання у монологі-роздумі. Нарухування балів за кожним з критеріїв відбувається за п'ятибальною шкалою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно", "погано".

Зважаючи на ранню професіоналізацію, при навчанні ММ доцільно застосовувати прийом взаємонавчання, що виражається у наявності взаємооцінювальної таблиці для кожного студента.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розробці уніфікованої шкали оцінювання ММ, враховуючи зазначені вище критерії оцінювання монологічного висловлювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – 3-е изд., стер. – М. : Издательский центр "Академия", 2006. – 336 с.
2. Гордон, Драйден, Джаннетт, Вос. Революція в навчанні / Г. Драйден, Дж. Вос / Перекл. з акта. М. Олійник. – Львів : Літопис, 2005. – 542 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю.Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Кіржнер С. Е. Навчання майбутніх юристів усного професійно спрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичної відеофонограми : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Світлана Естланівна Кіржнер. – Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2009. – 265 с.
5. Методика развития речи на уроках русского языка : Кн. для учителя / Н. Е. Богуславская, В. И. Капинос, А. Ю. Купалова и др.; Под ред. Т. А. Ладыженской. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1991. – 240 с.
6. Парнюгин А. С. Контроль в обучении устному иноязычному общению студентов младших курсов языкового вуза (английский язык) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки) / Александр Сергеевич Парнюгин. – Томск. – 2007. – 23 с.

7. Пассов Е. И. Урок иностранного языка / Е. И. Пассов, Е. И. Кузовлёва. – Ростов н/Д : Феникс : Глосса-Пресс, 2010. – 640 с. – (Настольная книга преподавателя иностранного языка).
8. Петрова Т. О. Врахування лінгвістичних особливостей у процесі навчання усного підготовленого монологу-переконання англійською мовою / Т. О. Петрова // Вісник Житомирського державного університету. – Житомир : Вид. центр ЖПУ, 2009. – Вип. 46. – С. 48 – 52.
9. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) : Проект / колектив авт. : С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей (керівники), Ю. В. Головач та ін., Київ. держ. лінгв. ун-т та ін. – К. : The British Council, 2001. – 245 с.
10. Сенічева О. А. Засоби вираження внутрішнього мовлення в художньому тексті : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : 10.02.15 – загальне мовознавство / Ольга Анатоліївна Сенічева. – Донецьк, 2005. – 19 с.
11. Українська О. О. Методика тестування рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні французькою мовою : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Ольга Олександрівна Українська. – Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2009. – 300 с.
12. Фоменко Т. М. Тесты как форма контроля / Татьяна Михайловна Фоменко. – М. : Просвещение. – 2008. – 176 с.
13. Brown Gillian, Yule George. Teaching the Spoken Language, Cambridge Language Teaching Library. – Cambridge University Press, 2001. – 163 p.
14. Roald Dahl. Taste and other Tales. – Pinguin Books Ltd., 1999. – 62 p.
15. Thornbury Scott. How to Teach Speaking / Scott Thornbury. – Pearson-Longman, 2005. – 156 p.
16. Verderber Rudoph F, Verderber Kathleen S., Sellnow Deanna D. The Challebge of Effective Speaking, Fourteenth Edition. – Thompson Learning Inc., 2008. – 358 p.